

NEGYVENÉVES A CELELALTE CUVINTE

Saját szavakkal (3.)

Beszélgetés Călin Pop énekes-gitárossal

Az ismert váradi rockegyüttes, a Celelalte Cuvinte negyvenedik születésnapját ünnepelte decemberben. Precízen datálható a születése: 1981. december 13. **Călin Pop** énekes-gitárossal, a Celelalte Cuvinte frontemberével készült beszélgetésünk befejező részét olvashatják.

*Mottó: „A szavak, melyeket olykor kiejtünk, nem tudják kifejezni azt, amit érzünk.”
(Celelalte Cuvinte)*

– Melyek voltak azok a koncertjeid, amiket soha nem felejtess el, amikor igazán erős érzések töltöttek el a színpadon?

– Különösen a jubileumi koncertek ilyenek. Például a harmincéves. Vagy az akusztikus koncertünk Bukarestben, a Patriában. De felejthetetlen az Electric Live-on rögzített, a Sala Palatului-ban megtartott koncertünk is. A közönségünk énekelte a *La mulți ani*-t... rajta van a YouTube-on is. Azt hiszem, el is érzékenyültem, sírtam picit, habár megpróbáltam visszafogni magam. Néhány újságíró viszont elkapta a pillanatot, nosztalgias könyveknek nevezték...

– Ha egy ismeretlennek bemutatkozás-ként mondanod kellene két-három olyan dalt, amin keresztül a legjobban megismerhet, melyek volnának azok?

– Nemrég, a Hiroshima-koncert után jött egy angol alak, és mondta, mennyire tetszett neki, amit Raullal (Silaghi) ketten játszottunk.

Az erdő nem csak óriás fákból áll

(folytatás az előző oldalról)

➤ főlevéltáros, Nadányi Zoltán, aki kiváló szerelmes verseket írt, és talán a század legjobb satirikusa volt. Kivettem két kötetét az egyetemi könyvtárból. Szerencsémre köztük volt az *Ezüstkert* is, Nadányi egyik legjelentősebb kötete. Egy életre elkötelezettje lettem. Amikor felmentem egyszer a fővárosba, elújságoltam ezt a felfedezésemet Kerékyártó István barátomnak, aki akkor a Magvető Könyvkiadó szerkesztője volt, és megkérdezte, nem akarok-e találkozni a családdal. Kíváncsivá tett. Délután fogadtak minket. Nadányi Zoltán özvegye, egy végtelenül kedves asszony, Gertrúd lánya és az unoka, Katalin. Ma se tudom megmagyarázni, miért voltak olyan bizalommal irántam, hiszen akkor láttak először. Mégis egy hatalmas paksamétát kaptam tőlük, benne nyolc Kosztolányi-levelet és számtalan fotót, kéziratot. Akkor határoztam el, hogy Nadányival fogok foglalkozni. Az újságírás

mellett lassan haladt a munka, de apránként írtam tanulmányokat, tartottam előadásokat róla. 1974-ben megalapították a Bihari Múzeumot, így annak vezetőjével ismét megkerestük a családot. Akkor már nem élt a költő felesége, de Gertrúd, a lánya nagyon szívélyesen fogadott. Így került a múzeum birtokába a költő írógépe, néhány személyes tárgya, és a nálam lévő dokumentumokat is a Bihari Múzeumnak ajándékozta. 2009-ben jelent meg róla a monográfiám *Nadányi Zoltán világa* címmel. Eredetileg az ő munkásságából szerettem volna doktorálni, de azt mondták, írjak inkább az óriásokról. Egy erdőben azonban nemcsak szálfa nőnek, vannak kisebbek és van aljnövényzet is, ezekkel együtt erdő az erdő. Akkor határoztam el, hogy foglalkozom kisebbekkel. Például „Költő” Nagy Imrével, Gulyás Pállal és Nadányi Zoltánnal is, és ebben a szellemben fogtam hozzá a *Váradi műhely* anyagának feldolgozásához is.

Kocsis Csaba

A Cealalte Cuvinte
2021-ben

Sosem hallott a Cuvinteról. Arra gondoltam, vajon mit szólna, ha az együttessel látna... Ám hogy válaszoljak a kérdésedre, a kiválasztott dalok ezek volnának: *Un sfârșit e un început, Dacă vrei, Iarbă prin păr*. Lehet, hogy a *Se lasă rău* is, habár azt hiszem, ezzel sokakat kiábrándítottunk, például Pittiș azt mondta rá, hogy „elmetalizálódunk”...

– Éppen ezzel kapcsolatban szeretném egy rajongótok, talán a legtávolabbi rajongótok kérdését tolmácsolni. Ő elkerült Ausztráliába, ám figyelte a tevékenységeteket, és azt szeretné tudni, hogyan következhetett be egy akkora váltás, mint ami a *Se lasă rău* és az előző lemez között van. Mennyire jellemeztétek az a lemez?

– Számunkra a váltás nem volt annyira meglepő, mivelhogy mi akartuk. Biztosan emlékszel, hogy az MTV legendás *Headbangers' Ball* műsorai előtt volt egy *Întâlnirea de la miezul nopții* elnevezésű műsor a Román Televízióban, Petre Magdin csinálta... Hogy ne késsük le a thrash metal hullámot, úgy gondoltuk, miért ne játszunk mi is metált, de a mi stílusunkban, keverve picit a folklórral, a népzene-t picit metállá alakítva, és nem másolva mások riffjeit. A bizonyíték: a *Cina dragonului-t* ma is játszunk, és a címadó dalt a közönség mindig velünk énekli. Egyszer úgy is mutattam be, mint a „legvéresebb” dalunkat, mert a borítónk fekete-fehér, és a cím pirossal van írva. Voltak is, akik megjegyezték, hogy remélik, nem csak olyanokat játszunk majd, amiket vérrel írtak a falakra...

– Melyek voltak a legszebb dolgok, amiket a rajongóitok, illetve az újságírók mondtak nektek az elmúlt negyven esztendőben?

– Elsősorban amikor a közönségünk azt mondja: „Szeretünk benneteket!” Ez a legnagyobb „fizetség”, szellemi és erkölcsi elismerés, amelyben részesülünk. Meg vagyok győződve róla, hogy a rajongók zöme megértette és elfogadta az évek során történt változásokat.

– Sűrűn hangoztattátok: nem politizáltok. Mégis próbáltok megkönyékezni benneteket, hogy kampányok idején koncerteztetek bizonyos pártokat népszerűsítve. Apro-pó: szoktatok szavazni?

– Igen, elmegyünk szavazni. De nem vágjuk egymást fejbe, ha mások a politikai nézeteink. Igen, felkértek többször is, hogy játszunk, de elutasítottuk. Egyetlen kivétel volt, egy helyi, váradi politikai alakulat, a kérésükre felléptünk, de ők kb. két évre rá meg is szüntek...

– Kérlek, meséld arról, mit jelent neked az ihlet!

– Habár sokan beszélnek arról, hogy a dalok hány százaléka ihlet és hány százaléka ve-rejtek vagy munka, az ihletnek nem túl sok köze van az izzadsághoz. Az ihlet – nem tudom, honnan jön, de nagyon fontos, hogy akkor, amikor jön, annak örülj, és résen légy. Ki ne hagyj! Sokszor akkor jönnek az ötleteim, amikor gyakorolok a gitáromon, máskor pedig éjjel. Gyorsan eldúdolom, elfütyörészem, lejegyzem, felveszem. Egyfajta híd ez egy felsőbbrendű entitás – amúgy nem vagyok valóságos – és közöttem. Egy kommunikációs ösvény azokkal is, akik hallgatnak bennünket.

– Kérlek, javíts ki, ha nem így van: nem tudok arról, hogy a négy évtized alatt nektek lett volna menedzseretek. A ti döntésetek volt ez, vagy csak így alakult? Voltak, akik megpróbáltak segíteni ilyen szempontból?

– Rendkívül nehéz olyan menedzsert találni, akinek tetszik is az, amit csinálsz. Igen, voltak olyanok, akikkel dolgoztunk rövid ideig. A '90-es évek előtt ez változó volt. Olyan intézmények, mint például a temesvári Diákok Háza vagy itt Váradon a volt ARLUS, ezeknek a vezetői igazán rendesek voltak velünk, és támogattak minket. Sokukat azonban csak a pénz érdekelte.

– Ha létezne itt helyben vagy valahol az országban rockmúzeum vagy zeneház, mit adományoznál neki?

– Már adományoztunk egyik rajongónknak, egy temesvári fazonnak dobverőket, pó-lókat, gitárt, plakátokat. Ő egy meta-travel-ler, és a lakását afféle múzeummá alakította át, a bukaresti tévében is megjelent, Sorin Toadernek hívják, és mindenhová román zászlóval jár. Nagyon előkelő helyen vagyunk nála, a Phoenixszel együtt. Ha volna rockmúzeum, gitárhúrokat tudnék adományozni, régi gitárokat esetleg. A „legendás” gitárt Marius szeret-

(folytatás a következő oldalon)

Saját szavakkal (3.)

(folytatás az előző oldalról)

né örökölni. Ha egy múzeumnak ajándékoznék gitárt, azt úgy tenném, hogy a végén az örököseimhez jusson vissza.

– *Hallottál-e valaha is olyan dalt, amelyikre azt mondtad, hogy szeretnéd, ha te szerzed volna?*

– Nem igazán.

– *A közeljövőben megjelenik románul is egy könyv a Metallicáról és a dalok mögötti történetekről. Kérlek, válassz te is egy Cuvinte-dalt, és meséld el, milyen történet van mögötte. Esetleg a larba prin părt, hiszen van benne egy sor, miszerint „senki sem tudja még az ő titkát”...*

– Óh, de hát nincs is nagy titok ott! Tinu füttyörészte egyfolytában a refrénjét, és azon gondolkodtam, hogyan tudnék belőle dalt csinálni. Megszenvedtem picit, de végül is megszületett a dal, a szöveget is megírtam: egy olyan lányról szól, akivel, ó, jaj, egy romantikus történet esik meg a fűben hemperegve, és a lányt később szerelmi csalódás éri... Sok olyan dalunk van, amely mögött történetek rejlenek. Például a *Comoara*. Olvastam egy nagyon érdekes Cezar Petrescu-könyvet, a címe *Comoara regelui Dromichet*, odaadtam Marcel Breazunak, és azt mondtam neki: „Olvasd ki, és írd a szöveget!” Ez nagyon nehéz dolog, mert a dallam már kész volt, és neki alkalmazkodnia kellett a szótagszámmal a ritmushoz. Évekkel később „vizionozta” nekem: miután megírtam a *Maitreyát*, ideadta a *De-kameront*, mondván: „Olvasd ki, hogy tudd, miről is énekel!”

– *Egyszer eljön majd az utolsó Celelalte Cuvinte-koncert is... Szeretnéd tudni, hogy az lesz az utolsó?*

– Nem, hiszen azt sem akarjuk tudni, mikor fogunk meghalni. Ez olyan, mintha szellemileg múltánk el. Amikor életünkben utolsó alkalommal játszunk majd, nem fogjuk tudni előadás közben.

– *Ami a negyvenéves jubileumi koncertet illeti, milyennek szeretnétek? Hallottam, hogy szó van a nagyváradi filharmonikusok közreműködéséről...*

– Tudod, hogy van ez: ember tervez, Isten végez! Nem mindig jön be a számítás. Természetesen nagyon-nagyon szeretnénk, hogy szép koncert legyen, és örülnénk, ha össze-

jönne egy nyolc-tíz állomásos turné az ország nagyvárosaiban. Nem akarjuk, hogy banális, „normális” koncertek legyenek. Azt szeretnénk, ha a publikum úgy jönne, mint egy ünnepre, mint egy jubileumra... Az is lehet, hogy egy karácsonyi vásáron is fellépünk majd, mindez függ a lehetőségektől és a járványtól is. Valóban nyitottak vagyunk a filharmonikusokkal való együttműködésre. Ha most nem sikerül, akkor valamikor a jövőben szeretnénk, hogy a zenekar történetében legyen egy fellépés egy teljes szimfonikus zenekarral. Viszont, figyelem: azoknál az együtteseknél, mint például a Metallica, amelyek már csináltak ilyet, a szimfonikusok „csak” kísérték a rockzenekarokat; mi „beszélgetni” szeretnénk velük... Ezért sem könnyű megvalósítani.

– *Említetted a járványt. Tudsz valami pozitívumot mondani a pandémiával kapcsolatban?*

– Ez olyan időszak volt, amikor elég sok ihletben volt részem. Szereztem is egy dalt, *Speranța în glas*, sokan értékelik. Mivel nem nagyon tudtunk találkozni, örültem, hogy megírtam ezt a dalt... Mindebben a rosszban megpróbáltam kiaknázni azt a jót, ami még megmaradt. Kéznel volt az itthoni gitár, születtek ötleteim, csináltam egy profi módon összevágott klipet, amelyben az erkélyemen énekelek, játszom. Mindezt a telefonom segítségével.

– *Van, amit megbántál pályafutásod során? Sikeres zenésznek érzed magadat?*

– Nem hinném, hogy hajszoletam volna a siker. Azt szerettem volna mindig, hogy azok, akik magukra találnak a dalainkban, értékeljenek minket. Megbánások? Túl kevés ahhoz, hogy észben tartsam őket...

– *Hobót idézve: a sikernek ára van, nem titka. Ezért nem is érdekel a titka. Viszont néhány éve megkérdeztelek, mi a sikered ára, és nagyon tetszett a válaszod...*

– Azt hiszem, elvállaltuk és elviseltük, tudtuk kezelni a népszerűségünk terhét.

– *Tudod, még mit mondtál akkor? Azt, hogy: „Megérte!”*

– Elmondom újra: megérte! Ha visszamennek az időben, ugyanúgy, ugyanazt csinálnám!

(Vége)

Dajka Attila